

PRZERZEC (20) *vb pf*

Pierwsze e jasne; -rzekł (3) MurzHist, Mącz, KochPs, -rzékł (1) ForCnR; w impers praet drugie e jasne; inf oraz pozostałe formy z tekstów nieoznaczających é.

inf przerzec (3). ◇ *fut* [1 sg przerzekę.] ◇ 2 sg przerzeczysz (1). ◇ 3 sg przerzeczcie (2). ◇ *praet* 1 sg m -m przerzekł (1). ◇ 2 sg m -ś przerzekł (1). ◇ 3 sg m przerzekł (3). *f* przerzekła (2). ◇ 3 pl m pers przerzekli (1). ◇ *con* 3 sg m by przerzekł (1). [f by przerzekła.] ◇ *con praet* 3 sg m przerzekłby był (1). ◇ *impers praet* przerzeczono jest SarnStat (3), było przerzeczono (1) KuczbKat [może N sg n od PRZERZECZON]; ~ -ono (3), -(o)no (1). ◇ [part praet act] przerzekszy.]

Sł stp notuje, Cn s.v. przemawiam, Linde także XVII w.

1. *Powiedzieć, wypowiedzieć; odezwać się, wymówić; verbum facere Modrz; adicere Vulg; loqui PolAnt; effari, eloqui, expromere, praeloqui, proferre, proloqui, promere Cn [w tym: co (13)] (16) : y owlfem nye wyedzyał co á yáko myał przerzec gdy mu Aristipus powyedzyał. Bo by fnadz był wyedzyał/ ták głupye á niczemnye nye przerzekłby był. GliczKsiąż M5, E; ktoremu [człowiekowi] fię nic nie podoba/ iedno co łam przerzeczę/ álbo wczyni: zowią go *Philonicum*, y *Erifticum*, ktory śwą dumę ná wierzchu chce záfwie mieć ReszPrz 64; *BielSjem* 10; [A chocia częftokróć [panowie] wiele brzydkich złości płodzą/ á ieffcze ktemu iáwnie/ iednákby kádzi zginął/ ktoby śmiał tzo przerzetz/ á namniey gębę rozdziewić. LorichKosz 111v (*Linde*); Gdy tak o sobie uczynił obmowę, z płaczem przerzekszy, zwiesił na dół głowę. Otwin(?)*Erot* 114; *BudBib Gen* 18/33[32] (*Linde*); *ŁaszczPogrom* 14].*

przerzec do kogo (1): iefli co do ługi łwey przerzeczę [białogłowa]/ tá wnet przedárowána/ wczyniwłzy naprzod obmowę/ poda lińtek/ poda vpominek od miłego *GórnDworz* Bb4.

przerzec ku komu (1): [mówi Skarbek] Chce mi fię iuż przyłtąpić y przezyńrzeć [errata zmienia: przerzec] ku niemu [śłudze]. Ale miło mi śluchác. boię fię gdybym co Przemowił, żeby indzie rzeczy nie odwrócił. *CiekPotr* 78.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: tak (1), ty słowa (1), [to]] (3): gdy przerzekł Chleba nałzego: to przydál [...] *MurzHist* 14v; Stanąwszy tedy blisko Iris nieleniwa tak przerzekła: „Wstań a podź, Nimfo urodziwa [...]” *KochMon* 23; Niźli miecz w fię wraźiła/ thy ośtátne słowá/ Przerzekła tuż przed śmiercią/ nędzna białogłowá. O wdzięczne łupy: poki Bog s fortuną byli/ Ná mię nędzną niebogę ták fię nie zwaśnili. *PudłDydo* B6; [TomZbrudzBrul *Gen* 24/19].

[*W połączeniu szeregowym:* adiecit/ to ktemv przydala przerzekła powyedzala donec cuncti bibant ałz wśzithci łze napyv *TomZbrudzBrul Gen* 24/19.]

Zwroty: »(i) słow(k)o (a. kilka słów) przerzec« [w tym: (ani, i, [by]) (jednego) słow(k)a (nie) przerzec (4), nie dać by słówka przerzec (1); z kim (1), o czym (1), [na co]] [szyk zmienny] (6): aniś iednego łłowa s nim przerzekł *ForCnR* C2v; Singultim pauca loquutus, Szczkáyąc kilká słów przerzekł. *Mącz* 395a; á o práwie Bożem przeciwko mężoboycam y słowká [posłowie] nieprzerzekli [*verbum fecerint nullum*]. *ModrzBaz* 140v; *KochPs* 56; Ięzyk bowiem wciągác/ [...] nie mnieyłza iest mądrość/ iáko fię czyta o Apolloniufie/ ktory przez pięć lat y łłowá iednego nie przerzekł. *Phil* G; *PudłDydo* B6; [StatNorb 10v; Teraz ná pokoy rádźicie/ á kiedy było wdác fię w pokoy/ tedyście ná tho nie dáli by łłowká przerzec/ łami iefftełcie przyczyną tey walki *HistTroj* K4v].

»zaledwie śmieć przerzec« (1): Zdrygáli fie zalię oni ktorých ná karánie Alexánder žádał/ y záledwie śmieli przerzec/ ponieważz zá ich śmiercią infzy rozumieli fwe zdrowie być záchowane. *Phil R2*.

2. *Napisać, wymienić w poprzedniej części tekstu; praemittere JanStat (4)* : SKázuiemy téz zá zwoleniem wśyftkich Rad y Połów/ od czáfu łczęśliwéy koronáciiey náłzéy/ áz do tego czáfu ze wśyftkimi mężobóycy tákowémi/ iáko przerzeczo no ielt/ obyczáiem przerzeczoným poftąpić y kárác *SarnStat 607, 541, 1218*.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego w zdaniu nadrzędnym; o kim (1): W onych thedy [*ludziach*] ktore dawno tym imieniem [*Jezus*] názywano było/ widzimy że Pan Chriřtus był figurowan/ [...] A infze imioná/ o ktorých było przerzeczo no/ iż Synowi Bożemu od Bogá dáne być miály/ ku temu iednemu imieniu Ieřus/ wśyftki śie ściągáią. *KuczbKat 25*.

Synonimy: 1. powiedzieć, przemówić.

Formacje współrdzenne cf RZEC.

Cf PRZERZECZENIE, PRZERZECZONY, PRZERZEKĄCY

MN